

մէկ լիսպրա մըսպրայոբենը մէկ մարդու մը բաւական
ըլլալով՝ ասովի սիրտերնինքիչ մը հանդչեցաւ :

Բայց կառավարութիւնը սցագանս բաւական չէ
սեպելով՝ ուրիշ երկու կերպ ալ մոտածեց և ՚ի գործ
դրաւ իւղանտացիներէն աղքատութիւնը և խեղ-
չը Ռ' և Ռ' և Ռ' և Ռ' և Ռ' և Ռ'

Ճութիւնը թեթևեցընելու համար : Բանվոր շատ կար՝ որ բանելու բան չէին կրնար գլուխել. ասոնց սոսակ վաստրկցընելու համար բան գլուխելու էր . և կառավարութիւնը հաստրակաց օդապակար շին ուածքներ և գործեր երեւան հանեց, և ասոնց համար գրաւ 7,318,375 ֆլուանք (31,103,093 ¼ դուռուշ) : Այս ըստափին մեկ մասը նորէն կառավարութեան գանձը սիրափ գառնայ . բայց տակառին գանձը վնաս սիրափ քաշէ . քանի թէ աղքատները կերակրելու համար տուած տափէն, և թէ հաստրակաց օդափի բաներու ըրած ծախքերէն 8,700,000 ֆլուանք կը հաշուեն որ գանձէն ելած է՝ և նորէն մանելիք չունի . (որ կ'ընէ 36,975,000 դուռուշ) :

Պանսաւոր մարդոց առաւատաձեռնութիւնն ալ կա
ռավարութեան նպատակին շատ օգնութիւն ըրած :
Իսպահ այս 12,000,000 ի մօտ ըստակը այնքան բազմա
թիւ մարդոց մեծ օգուտ մը սփոփի չլիկնայ ընել,
թէ որ գործոյն վերակացութիւն ընող ըրլայ նէ :
Ուստի ըրած աղջկութիւնը երկարատեւ բան մը
ըլլալու համար Խոլանուսյի ամեն գաւառներուն
կուսակալներուն հրաման եղաւ որ յարմար տեսած
գործքերը տնօրինեն . և գանձէն տըրուած ըստակն
ալ Բոլորավին չի կորսրնցունեն . հարիւրին երեք ու
կէս շահով տուած ըլլան , և տասը տարիէն ետքը
վճարվի այս ըստակը . բայց աղքատներուն նեղա-
թիւն չի տրվելու համար անանկ ժողվովի , ինչպէս
որ ուրիշ տուրբերը կը ժողվավին . որ այնպէս կեր-
պով մը տնօրինված է որ աղքատով գրեթէ բնաւ չի-
մանար տուրբ տալը : Վակեց զատ՝ 1,250,000 ֆր-
ուանք ալ (5,312,500 զուռուշ) դրվի անանկ գա-
ւառներու համար , որոնց բնակիչները իմաստ աղ-
քատ ըլլալնուն համար բնաւ մէկ բանի մը ծախք
ընելու կարողութիւն չընեն :

Հաս վաճառականները կառավարութեանը խօսք
տուին մըրացորենին մէկ լիպրան մէկ բէնիքի տալ,
(որ է 34 փարաց) . և 250 նաւ վարձով բըսնեց կա-
ռավարութիւնը, որ երթան սեւ ծովու և ձերմակ
ծովու ծովեցերը և Շօրթուկալի Երկիրը և Վար-
եան կղզիները և հիւսիւսային Վամբիկայի միացեալ
նահանգները, և մինչեւ հարաւային Վամբիկայի
հարաւային ծայրը Բադակինաց Երկիր ըսկած տե-
ղը, և մըրացորեն բերեն : Հաջակաւոր Պ. (Օ.քօն-
նէլը և Խոլանտայի ուրիշ աղիուական գլխաւոր-
ները այս բաներուս համար մեծ շնորհակալութիւ-
ցըսուցին կառավարութեանը. բայց ըստներ ալ ե-
ղան որ իւլանտացիներուն աղքատութիւնը և կա-
րօտութիւնը լեցընելու համար այսքանս բան մը ը-
սել չէ, և կառավարութիւնը՝ որ ակրիկեցի սեւ
ծառայներ առնել ծախմելը խափանելու համար՝ և
Վամբիկա բանող գերիները սպաս ընելու համար
գանձէն 500,000,000 ֆուանիք (2,125,000,000 զու-
ռուշ կամ 4,250,000 քէսէ ստակ) է դրեր, չորս

սպասմեց ինձիք : «Երբ որ զերագոյն էակը ամէն բան ոտքզեց , ամէն
ո ազդի իրեն բաժինը տուած . միայն դառայնողները մասցւեցան ի-
ութենց ովհանգըլւել ըլլալինուն համար : Աշունը իրենց մարցուելը տեսնե-
ու լոլ ական մեծ բանային (գտաշնին) մէջ ձմուն պարապատիլ , արարիչը
ո փնտարուել , որ գանգատանին մնոր համալրվնեն : Վրարիչը զընմե-
ուան տեսէ արագիտան գոտնն , մէկ տետակ մը սպարդ թուունէ է , որ
ո ըստա անոնց . ձեռ բաժինն ալ մարդ ապամենէ և զարութիւն լնիւ-
է : Գուայցաւուանեց ասիկից լուրջը շատ մը գւտնեն քար յափառու-
ու կըցին գրատարան մեռցուցնի , և այն առենեն մինչեւ հիմն անոր իւղ-
ու պատա մօսիկ կ'ընեն :

“Գուշակառարները վեց ցեղ բաժնուած են . և սահմանագլուխը քնակող ազգերուն անձնուած ալ աչքը վափշուցած են : Վէշլինին շատ խեղճ գերիներ տեսայ , որ գայեր Չափօ Երկիւն գտեր բլուներ էին , շատ ալ ապահովացի հագուստներ յափշանկիւր էին , որոնց մէջն էր մէկ քահանայի փորւարը մը . և ասիկց հասկցուեցաւ որ քիչ տառաջ ասմանը դաշտած կամ Բարակուայ կամ Պօլիմեր սպանիւցիներու քաղաք մը կամ գեղ մը զարկած են : Այս արդը երկար մազ ունի . սովորաբար բուռու մարմննեն մէկ բամակ կուաւուլ մը պատած է , որով կէս մշշեւն վերը միայն բոց կը մնայ . մարմննին սեւ կամ կարմիր կը ներկ իւն շատ անձնուն ձեւերով : Շատ անդամ կութքերինին և երկանին և թեւերինին ապիսը և բարակ ձեւերով , կը դրցեն վասն նկարներ բանելով . որ գրեթէ միշտ մէկ կուլինը մէկալ կուլինը չեն նմանիք : Գլւխաւոր զէպերնին են նիղակ (մըլլախ) , գանակ , և լսիսո (թօփուզ) մը , որ ձին վաղցուցած ասեննեն շատ վարդեսութեամբ կը նետեն : Տուներնին ձիու կամ եղին կոշշով և քանի մը կասր խրսիներով շնուռած են . որ տեղինին վուսելու ըլլան նէ կը ծալլեն ձիերաւ վկաց կը զննեն իւերթան : Վէլն պատուերազմոն իրեն յասուկ մէկ նշան մը ունի , որուն պատահերը Երկամթի վկաց փառած է . և այս երկամթը կը առ կով կը կարմըցընէ , իրեն ունեցած ամէն բաներան վրան կը կօխէ . որով այս բանը որինը ըլլալը կը ճանչցու : Եւ այս նշանը կը զարդէ չէ թէ միայն ձիերուն և շուներուն , այլ և կնիվեկերուն ալ : Գուսայ գուսայներուն բարբառասութեան գործքերուն մէկը այն է , որ մէկ կիս

մը երեսուն տարրուան ըլլալէն տառաջ տաղայ ծնի նէ ոյն տպան կը մեռացնէն :

Ա յս տեղը Կոստան աղքէն քանի մը մարդ ձեռք քերլով ճամբը շարժունակեցներ . և ամսոյն 11 ին Քոմմարտ բերդը հասանեց, որ հիմա շատ գեշ վիճակի մէջ է . և այս բերդին պատճին տակը բանակուն գտայ Գոռայշուրունեցան մէկ ցեղու : Այս տեղի տահճանապահ զըբքն են երեսուն վլնուուր, որ ութը հաս թնդանուուր ունին : Երբեմն ասուց քով կուգան Զաֆիրօց ցեղին մարդիկը, որ վախկոս մարդիկ են, և գրեթէ ամենցն այ Բարսիկուուր գետին քամի անսառներուն մէջ կը բնակին . և Գոռայշուրուն ցեղը ասուց թշնամի ըստալի շատ բար-

միլիօն ինկիլիզ անօթի մեռնելէն աղստելու համար
մէկ միլիօն երկու հարիւր յիսուն հազար ֆուանք
տալով շատ մեծ առաստաձեռնութիւն մը բրած
չըլլար . որովհետեւ մէկ ֆուանքով երեք հոգի վաս-
տիկած կ'ըլլաց կոր :

ՍՊԱՆԻԱՅ: Բօրթուկալի սահմանագլուխ տեղերուն զինուորական պաշտօնատարները յատուկ հըրաման առնեն կառավարութենէն՝ որ փախչաղներուն ետեւէն ինկած ատեննին Բօրթուկալի երկրին սահմանները չի մնան, երբոք այն փախստականները զէնքով Ապանիսյի երկրը կ'անցնին: Վոռնց ետեւէն կյալու է, կ'ըսէ կառավարութեան հրամանագիրը. և թէ և ասոնք նորէն ետ դառնան և Ապանիսյի սահմանէն ելլեն Բօրթուկալի սահմանը մնան ալ նէ Ապանիսյի սահմանապահ զօրքը ասանց ետեւէն երթալու է մինչեւ ուր որ հասնին ուրիշ տէրութեան երկիր ըլլալ նայելու չէ:

— Սպանիստի վեհափառ թագուհին բղովելլան
օդոստոս 28ին նշանուեցաւ իր հօրեղբօրը տղուն .
որ է տօն Ֆուանչէսքօ Տ'աստիզ : Քայլն ալ Տօնա
Վարիս լուիզա Ֆէռնանտա , նշանուեցաւ Ոն-
բանիսիէի գրսին որ է Գաղղլիս թագաւորին աղջն :
Հարսնիքները հոկտեմբերի վերջները սփափ ըլլայ : Եւ
զապէլլա թագուհին ծնած է 1830 , հոկտեմբեր
10 : Տօն Ֆուանչէսքօ Տ'աստիզ 1822 , մայիս 13ին :
Ոնքանիսիէի գուբրսը ծնած է 1824 , յուլիս 31ին :
և Տօնա Վարիս լուիզա Ֆէռնանտա , 1832 , յուն
վար 20ին :

Բ Օ Թ ՈՒ Կ Վ Ա : Խ Ն Կ Ի Մ Շ Ե Պ Ա Ր Ա Յ Ի Ճ Ա Մ Ք Ր Ո Ւ Մ Ա յ ո ւ
Ե Ր Կ Բ Ե Կ Ա և առնուած լ ս ւ ր ե ր ը գ ե շ ե ն . և բ ո լ ը ր ը Ե ր կ ու բ ա ռ ա վ լ շ ա ս ա ղ է կ կ ը հ ա ս կ ը ց լ ի ն . ա ո վ և ա ս ա ն կ ո ւ լ ի ն (մ ե կ լ ը զ ը լ ի ն) : Հ ո ւ ն ձ ե ր ը գ ր ե թ է ա մ ե ն ա ե զ գ գ ե շ ե զ զ ա ն . ա զ գ ի ն ա ռ ու ա ռ ու ր ի կ ո ղ մ ա ն է ո ւ ն ե ց ա ծ յ ա ր գ ը չ է պ ի թ օ ն պ ա կ ս ա ծ է . և ք ա ն ի ո ր ո ւ ա ե լ լ ի ն ե ր ը կ ը ս ր զ է ն ՝ թ ո ւ զ թ է ս տ ա կ ի ն գ ի ն ը վ ա ր կ ի ն չ ն ա յ :

Կառավարութեան Քօսդէս ըստիած առեաննեւ բուն գուլ մարդիլ պիտի ըլլաց գեկուտեմքեր 1 ին : Ի՞նտ բութեան վասյօք ըլլալու կանոնները հրատարակված են , և գլխաւորները առնեք են : Տէրութեան պաշտօնատար կամ գաւառներու երեսփոխան ընտրելու համար մաղլովելու մարդիկ՝ տարին 100 և էջի առւրբութեաններէն պիտի ըլլան . ընտրութիւն եղած աեւ զը զինուոր պիտի չի գանուի զորքով :

Ո աքրիպտ տը Աալուսնհա երեւելի Նախարարը
ի իզղօնա եկաւ , բայց կ'երեւի որ կառավարու-
թեան բանի պիտի չի խառնըլի :

ԶՈՒԻՑՑԵՐԻ : Վուխպուրկ գաւառին քաղաքը
և Գեղմանացի բնակիչները վախու մէջ ինկան հետեւեալ պատճառով : Ծուն ըսուած քաղաքին թընդանօդաձիգ (թօփմու) զօրաց գպրատան հրամանաւարը Վուխպուրկի կառավարութեան առաջկուց իմաց տուած էր, թէ թնդանօդները զինուարներուն հետ մէկ առջ պիտի հանեմ ժուռ գալու ելած

“ Ա. Այս տեղում բառակի լու բաննեցնեն ասանց վրայ :
“ Ա. Այս տեղում բառակի մէկ անձաւ (մազգարա) մը տեսանկը
շատ հետաքրքրական, որուն բնակիչները Բօրթուէկչի լը զատու պար-
բան ա՞ ինքնուո կը լսեն, որ գծովիքի ծակ լուկ է : Ասոր բերանը մէկ
բարերի մը կողմի վրայ է թանձք անսոստի մը մէջ . հենիք տոնաշափի
տրամադրի կը լինայ ունենալ . և ձեւը բորբակի մօս է : Ասոր բերինին
վարի գին մէկ գեղեցիկի թղենիի ծառ մը կայ, որ իր արմանները դէպօ-
ի ասոսաւած քարերու մէջ երկնցուցած է : Ճանկելով մէկ բարձր քա-
րի մը վրայ կելիւն աւոր մէկ բարակ ճամփէ մը կերպվի, որ ասու-
տիկ զառ ի վրայ (էնիշ) է, և վար ննջնարու մարտուն հորդի է գաւա-
ցցուած քարերուն ծայրերէն բրանիւլ որ անձաւնն բերինին ձախ կող-
մը գանձնուած խորանի փափսն մը չինաց : Երեսուն մէդրօի շափ խո-
րուիլ ինչնալը՝ վերին մօր կամերով քար կը տրած զարմաննելի միւ-
նակներու մէջ կը հասնուի . այն տեղին աւ ասպաւածեներուն ծայրը
ձեւը թագ չի տալ չի տալով նեղ ճամփէ մը միւնակներուն մէջն անցին-
լով մէկ պատիկի օրակ մը կը հասնուի : Ա. Այս արանին երկու կողմը-
կամերով ձեւացած քարէ երկու գեղեցիկի պին կայ : Ասկէյ մէկ ու-
րիշ նեղ ճամփայ մը կայ որ ուրիշ անենակի պէս աեղ մը կը տանի
առաջնէն աւելի ընդարձակ, այն տեղու աշշը աւաջ մէկ շատ գեղեց-
իկ տեսարան մը կը բացուի : Զուրբրուն կամերով՝ և կամէած ատե-
նը ասուելով ձեւացած զարմաննելի ալուուր ձեւերալ քարեր կափառած
կը տեսնալն առաջարկէն (թավանին) վար : որ որպէս թէ յատիք,
պէս կորուած մէկ շաղունի մը կը ձեւացըննէն : ամեն կողմըն ալ գե-
տին վրայ նայն նիւթէ ձեւացած քարի տեղէր և այլուոյ ձեւաց

Աշխարհին ապահով ալպական ունեցած է Աշխարհին մշջ բնակչութեա մէկ ջրոյ աւագան (հավասար) մը շնչառած է . ասոր ջուրը չի վաղեք . բայց կ'երեւի որ միշտ քարականաց գետացն ջուրին երեսին հաւասար է : Օդցնի տարպանիթինն էր 27 տասիննան , և ջրոյն տարպանիթիւնը 21 տասիննան : Քանի մը ուրիշ նեղ համեստացներու ալ ծայր հոս կը հասնի . բայց մը պայ աւել գտնաւած ժամանակը պայ նեղ համեստացներս ջուրը կիսած էր : Այս պահին փառաւուր տեսարանը նկարագրելու աշխատիլ չէ՛մ ուզեք . մէկ հոն գացած ժամանակը՝ թէպէս հետեւնիս շատ շահ (մաշաս) կար բայց այնքան շահէրուն լւսոսին ալ գիտես թէ այն տեղի բնական եւ զած միժութիւնը լսուսուրպիլ չեր ուզեք : Զահէրաւն լցուր ջուրերուն ասուելովը ձեւացած քարերուն զարնելով՝ զարմանալի դշոնդդոյն լցու կը ցոյցացնէին գետանին երեսի գրանուած սաննարպերուն վրայ . որ ըսնեց վրայ սասամիի մթութիւն ամիսած էր : Մեր ընկերներուն շատամին սասամիի կամք մը եկաւ պայ միջնցիս այն գեղեցիկն և յասուի ջուրին մը ջը մանելու . շատը մասն , և շահէրը իրենց գլուխէն վիր բըլունեւու լուրջալի նեղ տեղերէ անցան . որ մէկ չի տեսնը վահա աւելացած առաջան մը կ'ըլլ լար : Լողացողները ձայններ ալ կը հանենին . և պայ ձայնն անձաւին պայ

ատեննին, և կարելի է որ Գուխառքի երկրին եղերքէն ալ անցնիլ պէտք ըլլայ գիտած ըլլաք։ Այս ազդաբարութեանս վրայ յուլիսի 30ին հէս օրէն ետքը Պէռոնա գաւառին սահմանէն՝ կէտէնէկ քաղաքին կողմերէն թնդանօդի ձայներ լըսուեցաւ։ Մյու

սիստեմից այս կողմերը գեղեր և ագարակներ ու
նէին . յանկարծակի երբ որ բնաւ ակնկալութիւն
ըռնէին սկսաւ այս տեղերը ուռւմբեր (կիւլէներ)
թափիլ այլ և այլ մեծութեամբ : Պ . Վ էք անուն ե-
րեւելի մարդուն գեղի տանը մէկ ուռւմբ մը գալով
մէկ դիէն մէկալ դին ծակեց . մէկ ուռւմբ մըն ալին
կաւ հիւանդի մը պառկած անկողինին քովը՝ գլաւն
մօտ . շատ ուռւմբ ալ գեղին տուներուն ծածկերուն
վկայէն կ'անցնէին . գրեթէ քառուելով : Ա ախը դա-
ւառին բնակիչներուն ամէնուն ալ ափեց : Ա աղե-
ցին շուտ մը Ջուխառերի սուրհանդակներ (սոյինէր)
գային այս լուրերս տանելու . Ջուխառերիցիք ալ զի-
րենք պաշտպանելու պատրաստութեան վրայ եղան :
Եւ բանը իմացուեցաւ նէ՝ լանդորմ (գետնապահ)
ըստած զօրքերը՝ որ քաղաքէ և գեղերէ դուրս շե-
նութիւն չեղած տեղերը կը պարարտին զդուշութեան
համար , ամէնքն ալ քաղաքը ժողվավեցան : Կ'երեւէի
կ'ըսէ գաղղիական օրագիրը , որ Պէռնացիք ասով
Ջուխառերիցւոց աչքը վախցընել , կամ իրենց կորի-
ձութիլ անենց այս փորձավլս ցըցընէլէր . բայց ասանկ
յանկարծադէու բանը ամէն մարդ կը վախցընէ . երբ
որ Ջուխառերիցւոց հետ կարգաւորեալ պատերազմի
մը ելլէն նէ՝ այն ատենը կ'իմանան որ սրբութնուն
մէջը վախի տեղուրիշ բան կայ : Ջուխառերիի կառաւ
վարութիւնը Օսւեկցէրիի ընդհանուր կառաւիս-
րութեան պատերազմական ատենին գանգաստ գրեց
Պէռնայի թնդանօդաձիգ զօրաց գլխաւորին (թօփ-
ճի պաշինն) լրած բանին վրայ . և կը կարծուի որ
այս բանս մինչեւ կառավարութեան խորհրդական
ներուն ընդհանուր ժողովքին մէջ պիտի խօսուի :

ՏԻԱԼԵՎԱ: Այս ընդգարձակ երկրիս հարաւային
կողմը գալինան վերջերէն սկսելով անձրեւ չի կայ և
չափազանց տաք կ'ընէ : Այս չորսութեան և տաքու-
թեան համար ցորենը բուռնելու ժամանակ չունե-
ցաւ . Ոիչիլասի հարաւային ծովեղեցքը՝ Էնդինիէն
մինչեւ Քառանայ, սերմերուն շատը մարտի և ապ-
րիլի մէջ փճացան անձրեւ չըլլալուն համար : Բու-
լոս (նարօլի) և Հռոմայու գաշտերը ցանխած սեր-
մին մէկին ութը հաղիւ հնձեցին, որ խիստ քիչ է :

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ։ Յաւլիսի մէկին Պամպայ քա-
ղաքէն գրված թուղթերը կը ծանուցանեն որ՝ լա-
հօսի երկիրը Քոդէ Քանիկրա ըսկած բերդը առանց
կուռաց անձնատուր եղաւ ։ Ենդ զիացիներուն։ և ա-
սով ինչն Շասփի սահմանները գտնուող անդղիացի
զօրաց զինուորական գործքերը լըմինցաւ։ պատե-
րազմելու բան չի մնաց։ Բայց զօրացը մէջ շատ հի-
ւանդութիւն կայ։

ՆՈՐ ԶԵԼԱՆՏԱ : Եյս կղզին եկած ըստրերը
կը ցըցընեն որ գաղթականները՝ որ Խնկիլթէռուայէն

տերուն զայտիկը արտառոց արձագանքներ կը համեր . քանիդ պատշաճ ձեւն ձեւն ալ արտառոց էր : Հանդէս թիւ գ-ժոխոցին հանդէս կը նմանէր . աւելի անոր համար որ լավացնենքը ըստ մէծի մասին սեւամբթ մարդիկ էին : Անձաւին մէջ գասկեր մէկ գորտ մը , քանիդ մը չպ

տերության լողափներով արտառաց արձագանքներ կը համեմեր . քանիզի պատահ բռնեն ձեւեն ալ արտառաց էք : Հանդէս քիչ քիչ մը գ-ժամանցին համեմէս կը նմաններ . ու ուշից անոր համար որ լողափներ ըստ մէծի մասնին աւ աւանդ մարդու էին : Անձաւին մէկ գործ մը , քանի մը չըդ չիկն (կէճէ քուշու) . և տեսակ մը խոչըր Շունանուր Խանճ շատ , որ հասանդիքու կ'ավանի : Սակեն մը այս տեղ քայլան լուսած կ'ինքանինքներէն ալ տեսմանը է . և մէնք անձաւին գրանը քայլէրը աւազին վայս վայս սի (խափանի) ուրի նշան առ տեսանի , որու կը հասկացնի թէ աստիճան

ալ այս պրիմ մէջ շատկեկ կուգան:

“Քափմաղբայի և Պռուղոնի մէջ տեղ նիկած երիկիցը՝ մէծ Զաքօս անունով կը Տանչցուի : Ասիկայ մէկ անհանճ գալշու մին է, աեղ տեղ գեղցիցիկ արմատենիներ արնեկանծ, որ այն տեղացիները բարձրաց կ’ը- մեն : Այս գաշտես եւրոպացիներուն աշքը շատ վախցած է, մասսա- ւանդ սպանիացիներուն, պրոլետեր այս գաշտու մէջ շատ վզրկնե- ազգեր կը բնակին : Անցյն 14 ին Պռուղոն բերդը հասանք, որ Ուլիմ- բո ալ կ’ըստի, և բնաւ մէկ գեշ բան մը չի պատահեցաւ մեղի : Ճե- պէս բերդին մէջ առն մեղ՝ բացց շատ զգուշութիւն բանեցնելով : և մեր վոյ վատահաթիւն շանենալին մէջ ինմացնելով : Այս բը- նաւորութիւնն բարովասեցներին ալ ունին : և այս շափականց կաս- կածուութեան պատճառը այն է՝ որ բոլոր աշխարհիք զատուածի պէտ- են աշխարհքին մէջ անցած գարձաւածներուն մէկն ալ ըստ մը չեն կինոտ առնեն : Բերդին պահապաններն են յիստն և մէկ հօգիք, ո ի բնակ հրամանաւար մէկ քարպատ մը ունին : և զարպահնենն ստորին մէկ պաշտօնաւար մըն է՝ որ աշխարհներ կ’ըստի : Ուրիշեսեւ եվել առ- անձնու ունեան պահապաններուն եւել ամանան տառ է, հասա-

կրասու սեւ անցած լը զիտապա սատրու ս կը լու ասանավա սուր է չ է բարա
կրասոյի կրաս ավարութիւնը շատ սասակէ շելքը լու համար զգապատճերու
մէ ծ աստիճան տալը շատ չի սիրեք բարով կառա ավարութեան երկրին
մէջ միայն շրա գնեսապետ (սիբն պատէ) կայ ու ուրիշ զգապալոր բնան չի
կայ ։ Ա պահապաննեւթիւնը բաւական զօրադրու է ա հասպին պաստիշչ
ներ (թափականներ) ալ ունին ։ բայց գորայքուրունեւը այս բերդուն երկրու
անգամ արբած են ։ Ասոնց ի՞նչ աստիճան սակէտ ըլլալը դիւրաւ հասա
կըսլիւր բան չէ ։ Երբեմն մեղվ կը հարցընեւին թէ արդեօք Փասնան
հարակուա գետան բլիստ անշըրաւ կնուրը մի կինաց ։ պոլվեսաւ
մէնք այս կողմերէն կուգսինք ։ Երբեմն կը հարցընեւին թէ Փասնան պի
թագաւորին ու Զինաց կայորը մի և նոյն մորդուն է մի ։ Բերդին քումը
ըլ անհամար սնդուկ (ախտապար) կան ու պահունք կը ըստն և ու պա
տերուն վայսէն շատ սնդուկ տեսանկը որ այս թռչուններու թարա
կուայ գետան մէկ դիէն մէկայ գնի բարդուն կ'անցնէն ին ։

գացած են հոն՝ նոր վրդովմունքի մէջ ինկած են : Կղզիին բընիկ բնակիչները | ահիւգ լսուած տեղը կոխեր՝ և հոն բնակող գաղթականները փախցուցեր, արտերնին աւրբցողկեր, և տներնուն և ապարակներնուն մէջը գտած բաներնին յափշտակեր են : Ոխայն կուսակալ իշխանին զօրօք տառնց վրայ երթալը կարող եղեր է ասոնց ըրած գէշութիւնները և թշնամութիւնները գագրեցրնելու : Ալ վախցըլիքը որ՝ այս զօրքը իրենց տեղը քաշուելնուն պէս՝ բնիկ կղզեցիները նորէն իրենց թշնամութեան գործքերը կ'ըսկըսին : Եցն կղզւոյն ուրիշ տեղը բնակող գաղթականները աւելի հանդարս և խաղաղ վեճակի մէջ են : Այս լուրերս վետրվար 28 էն են : Խայց մարտի 14ին նոր Օէլանտայիշն գրուած նամակները կ'իմացընեն որ՝ թշնամութիւնները վերցած են, և խաղաղութիւնը տիրած է բոլոր կղզւոյն գաղթականներուն մէջ :

ՔԱՓՐԱՍՏԱՅՆ: Ե՞ս ոմեզը գրուելու լուրերը՝
մայիս 19 ին գրուած են՝ Պլուխ բարեյուաց ըստած
քաղաքէն:

Քաֆրերը Պլք Տրիֆդ քաղաքին քովերը կեցած
անդ զիացիներուն բանակին վրայ յարձակելով՝ զօրաց
պաշտը ըլլովու համար որպան անասուններ կոյցին նէ
ամենքն ալ յափշտակեցին հետերնին տարին։ Ենդ
զիացի զօրաց հարկ եղաւ Վիքդօրիա ըստուած տե-
ղը ձգել երթալ, և Պօժտա տեղը բանակիլ։ Ուրիշ
տեղեր ալ թշնամիներուն դէմ գնել պէտք կ'ըլլար.
ամեն տեղ Քաֆրերը բազմութեամբ կուգացին. գր-
տած անառուննին կը քշէին կը տանէին, և անդ զիա-
ցիները կ'ըսպաննէին։ Յանկ ծեծ կը վուքի մը մէջ
կազարեայ գընոտակ մը Պ. Ուուրէյ զօրապետին գըն-
խուն եկաւ, մէկ դիէն մտաւ և մէկալ դիէն ելաւ։
Եյս մարդո այն կողմերուն կառավարչին մօտիկ աղ-
գականն էր։ Օլիֆանդո Հէք ըստուած տեղը Քաֆ-
րերը 500 գլուխ անասուն յափշտակելէն զատ ուրիշ
շատ վեասներ ալ հասցուցին։ Քրույս Պօնդէյն
գեղին տուները ամենն ալ սցրեցին։ Եւ թէպէտ
այս անդամ անդ զիացիներուն ուժով յարձակմանը
չի կրնալով դիմանալ իրենց կողմէն քանի մը մարդ-
մեռնելէն և աքը իրենց ալ հսրի եղաւ փախչիլ։ Բայց
փախած առեննին անդ զիացիներուն կը պօտացին. մի

պարծիք թէ մեղի յաղլթեցիք. կ'երթանկ աւելի բար-
մութեամբ կուգամք , և վրէ մնիս ձեզնէ կ'առնեմք :
Եւ խօսքերնաւն վրայ ալ կեցան . քանզին ոյն գիշերը
բաղմաւթեամբ եկան անդղիացիներուն վրայ : Անդ-
ղիացիները՝ որ զբաց էին և աղէկ պահպանութիւն
կ'ընէին , ատոնց գէմելան , յաղլթեցին , խելմը մարդ
մեռցուցին և մնացածները փախցուցին : Բայց ի-
րենց կողմէն ալ մարդիկ և ձիեր վիրաւորուեցան :
Քաֆրերը Այսպուրէյրարք գիւղն անասունները
ամէնն ալ յափշտակեցին տարին . և անդղիացիները
խորելու համար՝ իրենց բաղմաւթեանը կողմէն ու-
նեցած ուժերնաւն հետը նենգութիւն և վարպետու-
թիւն ալ բանեցընելով՝ երբ որ անդղիացի զօրաց կե-
ցած տեղը կը մօտենան նէ՝ անդղիացի զօրաց պէս
կարմիր ռունիքում կը հագնին , որպէս զի անդղիացի
կարծուին հեռուէն , որ զօրքը փախչելու կամ պատ-
րաստ գըտնուելու ժամանեակ չունենան : Այս լա-
թերով՝ փախած ատեննին ալ օգուտ կը տեսնեն :
Հայուննի է որ՝ թէ որ հիմակուան չափ զօրքով մնայ
նէ Քաֆրաստան , Քաֆրերը անդղիացիներէն շատ
քան պիտի յափշտակեն , շատ տեղ պիտի աւբրցար-
կէն , շատ մարդ պիտի սպաննեն , և շատ նեղութիւն
ահանի առնի :

Քանի՞ որ Աըս Կնտրիէս Ադօքէնսգրում այն կողը
մերու զօրաց լնդիհանուր սպարապետ եղաւ, այն
տեղի անգղիսցիները ասոր բըսնած եղանակը տես-
նելով, որ Քաֆրերուն ընելու վկասներուն առաջը
բատ մասին առաւ, վստահութիւնն մը ստացյան մօտ
ատեններս այն վայրենիներէն հանգչելու : Գլուխ
բարեյուսց քաղաքն ալ կամաւոր դօքք կը գըսուին .
և գրվողները առանց ժամանակ անցյանելու պատե-
րազմին տեղը կ'երթան :

СУБСТРУК

Մէջ ՔՍԻՔՕ : Ո՞իսացեալ նահանգաց կառավարութեան կողմէն Ո՞էքսիքօյի վրայ պատերազմի գացող Շէնէռալ թայլուը միշտ Ո՞ադամօւասի քովերը կը կենայ իր բանակովը , և պատերազմելու պատրաստութեանց վրայ էր . որ յուլիսի 7 ին պիտի պատերազմէր : Ո՞էքսիքօյի զօրասպեա Շէնէռալ Շարետէն ալ 8000 ընախիր Ո՞էքսիքայցի զօրքով Ո՞նդէրէյ կը կենար , և այն տեղը ամբցընելու վրայ էր : Շէնէռալ Հէրթէրան՝ որուն համար կը կարծըվի թէ Ո՞էքսիքօյի կառավալարութեան նախագահ ընտրուած է , ուրիշ խումբ մը զօրքով դէպ ՚ի սահմանագլուխը ձամբայ ելած էր : Ո՞էքսիքօյի մէջ ըստակ ունեցող ռաբիտավունէրը (սառաֆները) կ'ուզեն որ Ո՞իսցեալ նահանգաց հետ պատերազմը յաջողութեամբ առաջ երթայ . Ո՞էքսիքօյի կառավարութիւնը յուսահանգեալ նահանգի կառավարութիւնը չի կայտած էր իրենց առաջ երթայ . Ո՞էքսիքօյի կառավարութիւնը յուսահանգեալ նահանգի կառավարութիւնը ետ չի կայտած , և Ո՞իսցեալ նահանգի կառավարութիւնը չի յառաջանայ . անար համար Ո՞էքսիքօյի կառավարութեանը կանխիկ երկու միլիոն տոլլար տուին : Եկեղեցական ներն ալ իրենց մէջը ստակ ժողովնեցին հասարակաց գանձուն օգնելու համար :

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳԻ կրիւը տակաւին կը
տեւէ ՈՇքսիքօյի հետ։ Ոխացեալ նահանգաց կա-
ռավարութիւր շարունակ ուժ տալու վրայ է Ծայլու-
ղօրապետին, որ ՈՇքսիքօյի դէմ պատերազմի գացած
է. և իր հրամանին տակը 15,000 զօրք ունի, և իրեն
բնակարան ըրած է Քամերիօ ըստած պղտիկ քաղա-
քը, Ո՞ադամօրատէն զատ։ Ծոկց զատ՝ Քալիֆունի-
սի վրայ ալ խումբ մը զօրք ցամաքին կողմէն՝ և
խումբ մըն ալ ծովուն կողմէն կը խրկուին, որ սց
ընդարձակ երկրիս ալ տիրեն։ Օ զօրքը անանկ պայ-
ման դրած են որ այն երկիրը առնելիքն եաքը զինուո-
րական գործքէն աղատ ըլլան. և կառավարութիւնն
ալ խոսուայած է անսնց այն երկրէն ամէն մէկուն
իրեք հարիւր յիսունական Ծվար գետին շնորհէլ
իրեւ պարգեւ։ Ծոկց կ'երեւի որ՝ Քալիֆունի-
սի երկիրը առնելուն վրայ ամերիկացիք շատ վատահ
են, մինչեւ անգամ այն երկիրը խըսկած մարդիկնին
աւելի գաղթականի պէս կը խրսկեն, քան թէ զին-
ուորի պէս։

ՈՇէ դիէն այս բաներս ասանեկ ընելն իքէն՝ մէկ
դիէնալ ՈՇքսիքօյի ծովուն մէջ նաւերնին շատցընե-
լու վրայ են. և շատ շանցնիր՝ հոն կ'ունենան չորս
հատ խոշոր պատերազմական նաւ. առանց համերե-
լու բազմաթիւ մանր նաւերը։ Ամերիկացիները այս
պատերազմիս անանկ եռանդ մը կը ցըցընեն՝ որ քիչ
ատենի մէջ շատ դիւրին բան է երկու բանակ շնոր-
կել ցամաքային զօրքով. մէկը ՈՇքսիքօյի և մէկալը
Ո՞նդէւելի վրայ. և ծովու զօրքն ալ շատցընելով
ՈՇէն յան Տ'ուլօա և Ո էռա Քռուղ ծովեղերեայ
քաղաքներուն տիրել։ Ամերիկացւոց եռանդը ան-
կէց հասկըցիր, որ Պ. Ո էպսդէրին տղան անգամ
կամաւոր զօրքաց կարգը մասած է. և այս Պ. Ո էպսդէ-
րը Ամերիկացի կառավարութեան նախագահ Պ. Յօհ-
վին թշնամի է։

Նախագահը ուրիշ զօրաւոր թշնամիներ ալ ունի . բայց կառավարութեան ատեանին մէջ քանի՞ որ Անքսիքոյի խօսք բացվի՝ ամենեւին նախագահին խօսքը դիմաւորող ըսլար . և պէտք եղած ըստակն ալ ուղիւցուն պէս յօժարակամ կուտան : Խորհուրդին մէջ մոքերնին յայտնի բացած են . Անքսիքոյի երկրէն իրենց հասարակագետութեանը պէտք եղածի չափ տեղ պիտի առնեն . մնացած տեղերն ալ առնելը ուրիշ առենի պիտի թողուն :

Անքսիքացւոց մէջ քաղաքական խորհութի կայ . և ամենքը մէկ տեղ գալավ գործերնին առաջ տանեւ-

ՄՕՆԹԵՎԻՏԵՈ : Քուրիկ պեղական օրագիրը
Ո՞նթէվիտէօ քաղաքին հիմնակուան վիճակին վրայ
հետեւ եւս առէցէին թիւ նկեցա կու առա :

Հետեւեալ տեղբակութիւնները կուտայ :

“Ո՞նմէվիսէօ հիմա մէկ արտառոց և իրարու հակառակ բաններով լցցուն կերպարանք մը կը ցըցը նէ : Վերեւեր որ այսքան երկար ատեն պաշարուած մնալէն ետքը խեղճութեան և յուսահասութեան վերջին աստիճանը հասած պիտի ըլլար : Իայց իրօք անանի և : Ա աջառ ականութիւնո շատ ասա ծառեւալ է :

անասել չէ : Վաճառականութիւնը շատ օտպված է .
նաւահանգիստը նաւերը միշտ կը շարժին . որը
կ'երթայ , որը կուգայ . ինչպէս որ օրական ցուցակ
ներէն կը հասկըսուի : Քաղաքին օրագիրերը աղէկ
տպուած են , բայց շինուածքնին առաւել աղէկ է . և
ըսելիքնին աներիւղ կը խօսին : Քաղաքին դրսնէն
դուրս կոխւ կայ , անանկ անկանոն կոխւ՝ որ Միջն
դարու մէջ եղած պատերազմները մարդուն միտքը
կը բերէ . կը ոխւին մէջ այնքան անդժութիւններ
կ'ըլլան : Քաղաքին մէջ ամէն կողմէն բարեբարու-
թիւն ընող մարդիկ կը տեսնես . ամէն մէկուն բա-
րերարերու կերպը իրարմէտ տարբեր , բայց ամէնն

ալիրարմէ սիբուն : Եշտաժիշտներ և Աւագրօյի մարդիկ իրկունները վաստըկած ստակնին հիւանդանցներուն տալու ըլլանին առաջկուց հաստրակութեան կը ծանուցանեն . շատ բաղմութիւն կը ժողվավին . և ասոնցմէ եղած ստակը խոստացած տեղերնին կը խրիէն : Կընիկ մարդիկ իրենց մէջ մէկ ընկերութիւն մը սահմանած են , որուն նախադահն է հիմակիվան մեծ սպարապետին կինը Տօնա Պէռնատինա Ախալքուա . և օտարական կընիկներէն ողորմութիւն կը ժողվին : Չանք երբեմն կը ժողվավին Պազալ կ'ընեն . և Փարիզու Ժուռանալպէ ծօփ ըսուածօրադիրներն ալ ասոնց ժողվաված տեղը կուգայ , որ կը կարդան . քանզի ամէն կերպով Լուրուպայի նմանիլ կ'ուղեն . և Ո՛նթէ վիտէօ շատ սէր ունի եւրոպացւոց վրայ : Քաղաքական կրթութիւնը այս տեղաց կը տարածուի գէպ ՚ի հարակուայ և Պօլիվա և ուրիշներուի գաւառները : Եւրոպացիք չեն ուղեր որ այսպիսի քաղաք մը կործանի :

ԿԱԲԼԱԴԱ : Ե՞ս գաւառիս կառավարութենախագահ Որօշաս ձէնէռալը՝ որ իրեն խիստ վարմունքով անդղիացիներն ու գաղղիացիները մէկէն իրեն թշնամի ըրաւ , անոնք աւելի բարկացընելու ձամբայներ բռնած է : Ե՞ս թուղթ մը հանեց . որավ Պուէնոս լչրէզը պաշարող անդղիական և գաղղիական նաւերուն նաւապետները գողին և ծովապատակի (խուռասահարի) կը նմանցընէ . և որուծեռք ասոնցմէ մարդ անցնի նէ՝ մեռցնելու հրաման կուտայ : Միդղիացիներն ու գաղղիացիները օրէ օր պաշարումը կը սաստկացընեն . և պաշարումը մարիկ ըլնողներէն ալքանի մը նաւ այրեցին : Դէնէռալ Ոիսպէտանն յուլիս 13ին իր զօքքով մինչեւ Քօլօնի գնաց , (Օ)ւիալօին կուսակիցներուն բազմութիւնը կօփեց , յաղթեց և ցրուեց : Քօռիէն դէսէն մէկ նոր լուր մը չկայ :

Ε Ο Ω Τ Ε Ζ Η Τ

Քանի մը տարի է ՚ի վեր ազգիս մէջ ուսման յառաջադիմութեանը համար հաստատուած զանազան եղայրութիւններուն արդիւնքը տեսնուելով այս բանիս համար դեռ եղայրութիւն չեղած տեղերուն ազգասէր և ուսումնասէր բնակիչներն ալ կը տեսնամբ որ սիրտ կ'առնեն իրենք ալ եղայրութիւն հաստատելու : Խնչվէս մօտերս Իւսպիւտար սուրբ խաչ եկեղեցւոյ գպրատան յառաջադիմութեանը համար այն թաղի յարդի աղաները եղայրութիւն մը հաստատեցին , իսկցն առաջին տարուան հարկաւոր եղած ուսմունքներուն համար դաստիուններ կարգեցին և այն գպրատան ներքին տնօրէնութիւն ալ նայն սուրբ խաչ եկեղեցւոյ գիտնական Տէր Յօհաննէս արժանայարդ Քահանացին յանձնեցին բացարձակ իշխանութեամբ : Արդարեւ այս մէկ մեծ խոհեմութիւն մըն է որ գործեր է եղայրութիւնը վասն զի գպրատան մը ներքին տնօրէն մինչեւ ուսումնական անձն մը չըլլաց և անոր իշխանութիւնն ալ բացարձակ չի ճանցուի այն գպրատանը յառաջադիմութիւնը կատկած ելի կ'ըլլաց : Խէպէտ Արքիս լրութիւնը յիշեալ եղայրութեանը բոլոր մեծ ու պատիկ յարդի անդամներուն չնորհակալ ըլլալու պարտաւոր է , բայց յատկապէս՝ նախ վերսիշեալ Տէր Յօհաննէս հօրը որ իւր Քահանայական ծանր պաշտօնը արժանաւորապէս կատարելէն ետեւ իւր հանգստութեան փոքրիկ ժամանակն ալ դպրատանը գործերուն զսպելու ազգասիրութեամբ և անշահամիտութեամբ յանձնառու եղած է . երկրորդ՝ Արժանապատիւ Նորաւոտնիեան խաչիկ աղային և Աշնուամեծար Փիշմիշեան ՚իշան աղային որոնք առատաձեւն տրօք դպրոցին ծանր ծախքին նպատական տուցաց ըլլալէն ՚ի զատ տեղյն եղայրութեան աղնիւ անձանց հետ ճշմարիտ եղայրական գեղեցիկ սիրով կապուելով անոր ամեն մէկ հօրը տանելու ուխտեն որեր :

Յիրաւի մեր բարեպաշտ Ազգը արդէն գիտէ որ
մարդոց բնուռած փառքը Վասուծոյ հաճելի պիտի
ըլլայ , անոր համար ժամանակ մը իրեն պետք եղած
Եկեղեցիները մեծ սիրով ու ջանքով շինելու նորո-
գելու զբաղուած էր , հիմա ալ նոյն սիրով ու ջան-
քով գործոցները բարեկարգելու կրթեազի : Եկեղե-
ցիներնիս ինչպէս փառաւոր և բարեկարգ կը տես-
նամք նէ նցյնտիս ալ դպրոցներնիս քիչ ատենի մէջ
կատարելապէս ծաղկեալ տեսնալու տարակոյս չու-

Նիմք :
— Քուրիկ տը Քօնսդանդինօբլ օրադրին հեղե-
նակին հայասէր ոգւով գրած հետեւեալ յօդուա-
ծը չնորհակառ մտօք կը կարդամը :

“Հասարակաց կրթութեանը համար (Օսմանեան մեծաղօր տէրութեան ըրած ջանքը տեսնալով Հայոց ապօք ինքն այ այս բարի օրինակին հետեւու.

